

Слущкий Є.В., аспірант
Одеський національний економічний університет

ВПЛИВ ПЕРЕОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ (НА ПІДСТАВІ ПІДПРИЄМСТВ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДО СФЕРИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНЦЕРНУ «УКРОБОРОНПРОМ»)

Слущкий Є.В. Вплив переоцінки основних засобів на показники ефективності використання основних засобів (на підставі підприємств, що належать до сфери управління державного концерну «Укроборонпром»). У статті досліджено показники ефективності підприємств. Умовно розділено показники економічної ефективності підприємства на групи. Підтверджено, що, визначаючи показники економічної ефективності, особливу увагу слід приділяти саме основним засобам. Запропоновано рекомендації для підвищення ефективності використання основних засобів на різних етапах життєвого циклу, що, на наш погляд, дадуть змогу підвищити ефективність використання основних засобів (як з погляду їх якісного використання, так і з погляду інформаційного забезпечення). Вивчено особливості формування порогу суттєвості інформації. Запропоновані частота здійснення переоцінок на підставі порогу суттєвості інформації та шляхи відстеження зміни справедливої вартості основних засобів на ринку.

Ключові слова: основні засоби, показники ефективності використання основних засобів, поріг суттєвості інформації, життєвий цикл основних засобів, справедлива вартість, переоцінка основних засобів.

Слущкий Е.В. Влияние переоценки основных средств на показатели эффективности использования основных средств (на основании предприятий, относящихся к сфере управления государственного концерна «Укроборонпром»). В статье исследованы показатели эффективности предприятий. Условно разделены показатели экономической эффективности предприятия на группы. Подтверждено, что, определяя показатели экономической эффективности, особое внимание следует уделять именно основным средствам. Предложены рекомендации для повышения эффективности использования основных средств на различных этапах жизненного цикла, которые, на наш взгляд, позволят повысить эффективность использования основных средств (как с точки зрения их качественного использования, так и с точки зрения информационного обеспечения). Изучены особенности формирования порога существенности информации. Предложены частота осуществления переоценки на основании порога существенности информации и пути отслеживания изменения справедливой стоимости основных средств на рынке.

Ключевые слова: основные средства, показатели эффективности использования основных средств, порог существенности информации, жизненный цикл основных средств, справедливая стоимость, переоценка основных средств.

Slutskyi Y.V. The influence of the revaluation of the main assessments on the efficiency of using the main assets (on the basis of the enterprises which belong to the sphere of the state concern "Ukr-oboronprom" management). The article investigates the efficiency of enterprises. The indicators of economic efficiency of the enterprise are conditionally divided into groups. It is confirmed that defining indicators of economic efficiency, particular attention should be paid to the main means. It is assumed that the use of valuation of fixed assets at fair value positively affects the indicators of the efficiency of using the fixed assets. Recommendations for improving the efficiency of using the fixed assets at different stages of the life cycle are suggested, which, in our opinion, will increase the efficiency of the use of fixed assets both in terms of their qualitative use and in terms of information provision. The peculiarities of forming the threshold of materiality of information were studied. The frequency of realization of revaluations based on the threshold of materiality the information and ways of tracking changes in the fair value of fixed assets at the market is proposed.

Key words: fixed assets, indicators of the efficiency in the use of fixed assets, the threshold of materiality of information, life cycle of fixed assets, fair value, revaluation of fixed assets.

Постановка проблеми. Як правило, під час здійснення інвестицій у певну галузь інвестори аналізують фінансову звітність декількох підприємств, структуру та стан основних засобів на підприємстві, а також розраховують показники ефективності

використання основних засобів. Розраховані показники дають можливість обрання найбільш привабливого підприємства для інвестиційної діяльності. Оскільки основні засоби становлять вагомую частку капіталу підприємства і безпосередньо впливають

на результати діяльності, постає логічне питання підвищення показників ефективності їх використання. Ефективне використання основних засобів могло б досить позитивно вплинути на оборонну промисловість України та вирішення поставлених завдань із підтримання обороноздатності держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Розгляду проблемних питань підвищення показників використання основних засобів приділялась увага у роботах таких науковців, як О.Г. Радева [1, 2], А.І. Танчин [3], М.В. Кравченко [4], М.М. Гуменюк [5], А.Г. Семенов [6], Т.А. Городня [7], О.О. Дробишева [8], А.М. Ткаченко [9], Д.О. Грицишен [10], А. Ряховська [11], В.С. Мартиновський [12], Н.В. Довгалюк [13], М.І. Ларка [14], І.Є. Тимченко [15], С.С. Слава-Продан [16], А.В. Череп [17], І.О. Казачков [18] та інші.

Оборонна галузь, як і будь-яка галузь економіки, має свою специфіку у предметах виробництва, методах управління, вимогах до виробничого персоналу, бухгалтерському обліку господарських операцій тощо. Неабияке значення для швидкого реагування на зміну економічного клімату і конкурентної боротьби має постійне відстеження показників ефективності підприємств будь-якої галузі.

Постановка завдання. Мета статті полягає в тому, щоб дослідити показники економічної ефективності, провести аналіз динаміки ефективності використання основних засобів на підставі даних вибірки підприємств, що належать до сфери управління державного концерну «Укроборонпром» авіаційного і авіаційно-ремонтного напрямку оборонної галузі; провести дослідження використання інструментів переоцінки основних засобів за справедливою вартістю визначених підприємств; запропонувати рекомендації для підвищення ефективності використання основних засобів на різних етапах життєвого циклу; вивчити особливості формування порогу суттєвості інформації; запропонувати періодичність проведення переоцінки основних засобів за справедливою вартістю тощо.

Виклад основних результатів. З огляду на обов'язки, які покладені на оборонну промисловість у підтриманні обороноздатності держави та представленні іміджу держави на міжнародній арені, всі управлінські рішення слід розрізняти за такими видами ефективності, як технологічна, економічна і соціальна.

Результатом технологічної ефективності є валове виробництво продукції та можливості швидкого нарощення виробництва.

Результатом економічної ефективності є співвідношення між ресурсами та результатами виробництва. При цьому слід розрізняти такі види співвідношення, як 1) ресурси і результати, виражені у вартісній формі; 2) ресурси – у вартісній, а результати – у натуральній формі; 3) ресурси – у натуральній, а результати – у вартісній формі.

Результатом соціальної діяльності є ступінь захищеності від зовнішнього ворога та спроможність швидкого відновлення обороноздатності країни.

Соціальна, технологічна та економічна ефективність досить тісно пов'язані, оскільки соціальна ефективність залежить не тільки від кількісних показників, а й від якісних показників предметів виробництва оборонної галузі; технологічна ефективність – від загальних потреб попиту; економічна – від науково-технічного процесу та методів виробництва.

Економічна ефективність виробництва може визначатися на міжнародному, галузевому рівні та на рівні окремого підприємства. Слід зазначити, що єдиної класифікації показників економічної ефективності на жодному з цих рівнів не існує, а отже, класифікація економічних показників буде залишатися довгий час досить дискусійним питанням. Проводячи наше дослідження, ми умовно розділили показники економічної ефективності підприємства на групи:

- 1) економічні показники ефективності засобів праці;
- 2) економічні показники ефективності виробництва;
- 3) економічні показники ефективності збуту предметів праці або послуг.

Не викликає сумніву, що результати господарської діяльності суб'єктів державного і недержавного сектору економіки ефективні для отримання прибутку, якщо вони належать до прибуткових підприємств, або отримання спланованого соціального ефекту, якщо вони відносяться до неприбуткових. Проте якщо порівнювати два чи більше підприємства, галузі країни з погляду їх витрат та їх результатів, то їхні показники ефективності будуть відрізнятися, що буде свідчити про їх різну ефективність. На наш погляд, визначаючи показники економічної ефективності, особливу увагу слід приділяти саме основним засобам, оскільки в сучасних умовах науково-технічного прогресу економія праці може бути компенсована за рахунок капіталу, а капітал підприємства у своїй більшості представлений саме основними засобами.

Проводячи наше наукове дослідження, ми не зупинялись на міжнародному рівні ефективності господарювання у сфері оборонної промисловості. Хоча цей рівень дає можливість виокремлення країн-лідерів і країн-аутсайдерів без понесення людських і матеріальних втрат, а також проведення збройних конфліктів для визначення найпідготовленіших і найозброєніших збройних формувань країн. Україна протягом своєї незалежності впевнено входила до країн-лідерів з експорту озброєння і військової техніки. Але поступово абсолютні результати нашої країни на міжнародній арені погіршилися. Це дає можливість дійти висновку, що ефективність управлінських рішень країн-конкурентів більша щодо всього виробничого процесу загалом або окремих його елементів, ніж в Україні.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання Державного концерну «Укроборонпром» від 31 серпня 2011 р. № 993 [19] державний концерн «Укроборонпром» має на меті забезпечення ефективного функціонування та управління суб'єктами господарювання державного сектору економіки, які провадять господарську діяльність у сфері розроблення, виготовлення, реалізації, ремонту, модернізації та утилізації озброєння, військової і спеціальної техніки та боєприпасів і бере участь у військово-технічному співробітництві з іноземними державами. Станом на початок 2017 р. кількість підприємств, які відносяться до сфери управління, нараховує понад 130 підприємств, їх класифіковано за такими ключовими напрямками діяльності в оборонній сфері, як підприємства бронетанкової техніки, артилерійського озброєння, автомобільної, інженерної та спеціальної техніки; підприємства суднобудування та морської техніки; підприємства радіолокації, радіозв'язку та систем протиповітряної оборони, підприємства авіабудування та авіаремонту; підприємства високоточного озброєння та боєприпасів.

Ми не ставимо собі за завдання визначити найбільш перспективний напрям діяльності державного концерну «Укроборонпром», проте підкреслимо, що підприємства авіабудування та авіаремонту виробляють таку продукцію, яка надає перевагу в небі, а отже, швидкість реагування на будь-яку форму зовнішньої загрози. Напрямок авіабудування та авіаремонту представлений понад тридцятьма підприємствами в оборонній галузі України, що об'єднанні у кластери. Нами для нашого дослідження було обрано 14 підприємств: державне підприємство «Антонов» за період із 2014 по 2016 р., Харківське державне авіаційне виробниче підприємство (ХДАВП) за період із 2014 по 2015 р., державне підприємство «Завод 410 Цивільної Авіації» (ДП З 410 ЦА) за період із 2014 по 2016 р., державне підприємство «Миколаївський Авіаремонтний Завод «НАРП»» (ДП НАРП) за період 2014 і 2016 року, державне підприємство «Львівський Державний Авіаційно-ремонтний завод» (ЛДАРЗ) за період із 2014 по 2016 рік, Державне підприємство «Кіровоградський ремонтний завод» (ДП КРЗ) за період із 2015 по 2016 р., Державне підприємство «Радіовимірювач» (Радіовимірювач) за період із 2015 по 2016 р., Державне підприємство «Запорізький Державний Авіаційний Ремонтний Завод «Мігремонт» (Мігремонт) за період із 2014 по 2016 р., Державне підприємство «Луцький ремонтний завод «Мотор» (Мотор) за період із 2014 по 2016 р., Державної Акціонерної Холдингової компанії «Артем» (Артем) за період із 2014 по 2016 р., Державне підприємство «Новатор» (Новатор) за період із 2014 по 2015 р., Державне підприємство «Харківський машинобудівний завод «ФЕД» (ФЕД) за період із 2014 по 2016 р., Державне підприємство Міністерства оборони України «Кон-

топський авіаремонтний завод «Авіакон» (Авіакон) за період із 2014 по 2016 р., Публічне акціонерне товариство «Київський завод «Радар» (ПАТ Радар) за період із 2014 по 2016 р. Загалом було розраховано показники ефективності використання основних засобів за 36 річних періодів господарської діяльності. Нами було розраховано такі показники, як коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності, фондомісткість, фондоозброєність, фондовіддача, рентабельність, а також перший та другий інтегральний показник ефективності використання основних засобів. Результати наукових досліджень для більшої наглядності наведемо у таблиці розрахунку узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів на прикладі ПАТ «Київський завод «Радар» за 2014–2016 рр.

На ПАТ «Київський завод «РАДАР» за 2014–2016 рр. спостерігається зменшення середньорічної вартості основних засобів у підсумку на 18 465 тис. грн., або на 3,68%.

Негативним явищем у діяльності підприємства є те, що основні засоби зношені на 80–80,9%, що відповідно до світової практики є критичним та потребує швидких дій з оновлення, модернізації та реконструкції виробничого потенціалу. У результаті цього придатними до використання на кінець 2016 р. є лише 19,1% всіх основних засобів ПАТ «Київський завод «Радар».

На ПАТ «Київський завод «Радар» за результатом діяльності у 2014–2016 рр. фондомісткість має тенденцію до зменшення, що є позитивним індикатором діяльності. Вартість основних засобів, що припадає на одиницю продукції, випущеної підприємством, зменшилась із 8,197 тис. грн. у 2014 р. до 2,452 тис. грн. у 2016 р., або на 5,745 грн. вартості основних засобів у тисячах гривень на одну тисячу гривень виробленої продукції за визначений період.

З таблиці видно, що показник фондовіддачі у 2014 р. відносно 2016 р. збільшився на 0,286 тис. грн. Це свідчить про зростання ефективності використання основних засобів за період із 2014 р. по 2016 р. на 334,43%.

Фондоозброєність праці за результатами діяльності на визначеному підприємстві збільшилась із 55,783 тис. грн. на одну особу у 2014 р. до 189,357 тис. грн. на одну особу у 2016 р., або на 339,45%.

Рентабельність основних виробничих засобів ПАТ «Київський завод «Радар» за результатом операційної діяльності показує позитивну динаміку, а саме з 2014 по 2016 р. вона збільшилась з 0,44% до 5,03%, тобто на 4,59%.

З трьох періодів відносно кращі показники оцінки економічної ефективності використання основних засобів були у 2016 р., де перший інтегральний показник вищий і становить 0,1430 грн.

Загалом підприємство має вкрай низькі показники віддачі основних засобів, але за аналізований період їх використання має тенденцію до зрос-

тання. Про це свідчить збільшення другого інтегрального показника, величина якого збільшилась із 0,000019645 до 0,000068279 грн.

Перший та другий інтегральні показники ефективності використання основних засобів – це осо-

бливі показники, оскільки за допомогою них можна визначати найкраще відношення витрат до результату та порівнювати між собою підприємства. Загальні тенденції до зростання або спадання показників за аналізований період наведені у таблиці 2.

Таблиця 1

Розрахунок узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів публічного акціонерного товариства «Київський завод «Радар» за 2014–2016 рр.

№ з/п	Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.
	1	3	4	5
1	Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	63 537	105 769	204 506
2	Прибуток (збиток), тис. грн.	2270	1075	25199
3	Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	519 821,5	511 138	501 356,5
4	Середньооблікова чисельність робітників, чол.	1139	1112	1080
5	Знос ОЗ, тис. грн.	415 792,5	411 820,5	405 733,5
6	Коефіцієнт зносу ОЗ	0,8	0,806	0,809
7	Коефіцієнт придатності ОЗ	0,2	0,194	0,191
8	Фондомісткість, тис. грн.	8,197	4,833	2,452
9	Фондовіддача, тис. грн.	0,122	0,207	0,408
10	Фондоозброєність тис. грн/люд	55,783	95,116	189,357
11	Рентабельність (збитковість) ОЗ, %	0,44	0,21	5,03
12	Продуктивність праці, грн.	5,578	9,512	18,936
13	Рівень ефективності використання ОЗ, %	0,00000107	0,00000186	0,00000378
14	Перший інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	0,0230	0,0210	0,1430
15	Другий інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	0,000019645	0,000013740	0,000068279

Джерело: розроблено автором

Таблиця 2

Аналіз динаміки показників ефективності використання основних засобів за даними вибірки підприємств, що належать до сфери управління державного концерну «Укроборонпром» підприємств авіаційного й авіаційно-ремонтного напрямку оборонної галузі

Назва підприємства	Середньорічна вартість ОЗ	Коефіцієнт зносу ОЗ	Фондомісткість	Фондовіддача	Фондоозброєність	Рентабельність	Перший інтегральний показник ефективності використання ОЗ	Другий інтегральний показник ефективності використання ОЗ
ДП «Антонов»	↓	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑
ХДАВП	↑	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑
ДП З 410 ЦА	↑	↑	↑	↓	↓	↑	↑	↑
ДП НАРП	↓	↓	↑	↓	↑	↓	↓	↑
ЛДАРЗ	↑	↑	↓	↑	↑	↓	↓	↓
ДП КРЗ	↓	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑
Радіовимірювач	↓	↓	↓	↑	↑	↓	↓	↓
Мігрмонт	↑	↓	↓	↑	↑	↑	↑	↑
Мотор	↑	↑	↑	↓	↓	↓	↓	↓
Артем	↑	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑
Новатор	↓	↑	↔	↔	↓	↔	↔	↓
ФЕД	↑	↑	↑	↓	↓	↓	↓	↓
Авіакон	↑	↑	↑	↓	↑	↓	↓	↓
ПАТ Радар	↓	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑

Джерело: розроблено автором

За результатами дослідження нами було з'ясовано, що вартість основних засобів, що припадає на одиницю продукції, або фондомісткість, на кінець аналізованого періоду була найнижча у державного підприємства «Завод 410 Цивільної Авіації» та становила 0,172 тис. грн. Найвищий показник фондовіддачі на кінець аналізованого періоду був зафіксований у державного підприємства «Завод 410 Цивільної Авіації» та становив 5,801 тис. грн. Найкращі показники першого інтегрального показника ефективності використання основних засобів у державного підприємства «Завод 410 Цивільної Авіації» за 2016 рік. Найкращі показники другого інтегрального показника ефективності – у державного підприємства «Запорізький Державний Авіаційний Ремонтний Завод «Мігрмонт». З огляду на те, що показники рентабельності державного підприємства «Завод 410 Цивільної Авіації» вищі, ніж у державного підприємства «Запорізький Державний Авіаційний Ремонтний Завод «Мігрмонт», лідером в ефективності використання основних засобів слід вважати саме державне підприємство «Завод 410 Цивільної Авіації».

Нами також було досліджено такі господарські операції експлуатаційного та ліквідаційного періоду, як застосування переоцінки основних засобів за справедливою вартістю. Дослідивши бухгалтерську звітність визначеної групи підприємств на предмет застосування бухгалтерського інструменту (моделі) «оцінка за справедливою вартістю», можливо побачити, що він не набув широкої популярності в бух-

галтерському обліку оборонної авіаційної промисловості. Для більш наглядного зображення отриманих результатів нами була розроблена таблиця 3, в якій ми зобразили групи основних засобів підприємств оборонної авіаційної промисловості та оборонного авіаремонту з позначенням застосування такої облікової моделі, як переоцінка.

У процесі аналізу ми дійшли висновку, що Публічне акціонерне товариство «Київський завод «Радар» показало кращу динаміку росту обох інтегральних показників ефективності використання основних засобів. Зростання першого інтегрального показника ефективності використання основних засобів відбулося у 6,22 раза, а другого інтегрального показника – у 3,47 раза. Цікавим є той факт, що Публічне акціонерне товариство «Київський завод «Радар» використовує такий інструмент бухгалтерського обліку, як переоцінка за справедливою вартістю для всіх синтетичних груп основних засобів. Загалом підприємства, які застосовують переоцінку основних засобів за справедливою вартістю, показують кращі показники росту ефективності використання основних засобів, ніж ті, які їх не використовують, що дає нам можливість зробити припущення, що використання оцінки основних засобів за справедливою вартістю позитивно впливає на показники ефективності використання основних засобів. На підтвердження нашого припущення слід зазначити, що майже всі показники, які необхідні для розрахунку показників ефективності використання основних засобів, мають пряму залежність від пер-

Таблиця 3

Оцінка підприємств оборонної авіаційної промисловості та оборонного авіаремонту із застосуванням моделі переоцінки за аналітичними групами основних засобів

Назва підприємства	Земельні ділянки	Інвестиційна нерухомість	Капітальні витрати на поліпшення земель	Будинки, споруди та передавальні пристрої	Машини та обладнання	Транспортні засоби	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	Тварини	Багаторічні насадження	Інші основні засоби
ДП «Антонов»	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-
ХДАВП	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-
ДП З 410 ЦА	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДП НАРП	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ЛДАРЗ	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-
ДП КРЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Радіовимірювач	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-
Мігрмонт	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Мотор	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-
Артем	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-
Новатор	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ФЕД	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Авіакон	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ПАТ Радар	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Джерело: розроблено автором

вісної вартості основних засобів. З огляду на той факт, що земельні ділянки, будівлі та інвестиційна нерухомість в умовах інфляційних процесів, які відбуваються в економіці України, постійно зростають у ціні, а прилади, інвентар, обладнання та інші основні засоби технологічно або морально застарівають і таким чином втрачають корисність або свою справедливую вартість, переоцінка як інструмент бухгалтерського обліку набуває особливого значення.

На основі проведеного дослідження можна дати такі рекомендації для підвищення ефективності використання основних засобів на різних етапах життєвого циклу на підприємствах авіабудування й авіаремонту оборонної галузі. На первинному етапі життєвого циклу:

- придбання високотехнологічних основних засобів;
- своєчасне оновлення, особливо активної частини основних засобів із метою недопущення надмірного морального і фізичного зносу;
- підвищення коефіцієнта оновлення основних засобів;
- підвищення рівня механізації й автоматизації виробництва.

На експлуатаційному етапі життєвого циклу:

- своєчасне і якісне проведення технічних оглядів поточних і капітальних ремонтів;
- своєчасна переоцінка матеріальних активів.

На ліквідаційному етапі життєвого циклу:

- реалізація зайвого обладнання й устаткування за ліквідаційною вартістю, що переоцінена до справедливої вартості.

А також шляхи підвищення ефективності на рівні загального виробничого процесу:

- забезпечення централізації ремонтних служб, де це економічно доцільно;
- вдосконалення організації виробництва і праці з метою скорочення втрат робочого часу і простоїв у роботі машин;
- підвищення рівня кваліфікації обслуговуючого персоналу;
- впровадження нової техніки і прогресивної технології, енергозбереження і паливозбереження.

Вищенаведені рекомендації дадуть змогу підвищити ефективність використання основних засобів як з погляду їх якісного використання, так і з погляду інформаційного забезпечення.

Підвищення ефективності використання основних засобів на рівні загального виробничого процесу більшою мірою покликано зменшити супутні витрати виробництва, як наслідок, покращити показники ефективності виробництва, а також може суттєво вплинути на показники ефективності збуту предметів праці або послуг, оскільки продукція або послуги стануть більш конкурентоспроможними.

Відповідно до численних інструкцій із бухгалтерського обліку, національних і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та методичних

рекомендацій з оформлення документа про облікову політику переоцінка активів, а як наслідок, і основних засобів пов'язана з порогом суттєвості інформації. Під суттєвою інформацією розуміють таку інформацію, яка може вплинути на прийняття рішень користувачів фінансової звітності. А отже, на наш погляд, в умовах стагнації економіки брати показники прибутку як поріг суттєвості інформації є недоцільним для переоцінки активів підприємства. Недоцільність пов'язана із суттєвим скороченням прибутків, що може привести до надлишкового витрачання робочого часу працівників бухгалтерських служб на проведення переоцінки активів або додаткових коштів на роботу професійних оцінювачів. На наш погляд, саме 10% різниці між справедливою вартістю і балансовою вартістю є найкращим варіантом для порогу суттєвості інформації. Однак не вирішеними залишаються такі аспекти, як частота здійснення переоцінок на підставі цього порогу суттєвості інформації та шляхи відстеження зміни справедливої вартості основних засобів на ринку. Враховуючи, що найбільш цінною для аналізу є саме річна звітність, найоптимальнішою частотою переоцінки буде кінець року. Також слід додати, що переоцінку основних засобів обов'язково слід робити на ліквідаційному етапі життєвого циклу з метою недопущення втрати правомірної вигоди від їх реалізації або обміну. Функції орієнтира для проведення переоцінки активів за справедливою вартістю найбільш доцільно покласти на державну службу статистики України. Для цього всі матеріальні активи слід додатково розділити на індикативні групи, які будуть вужчими за своїми характеристиками, ніж синтетичні групи Плану рахунків. Прикладами таких груп можуть стати активи, наведені в Державному Класифікаторі продукції та послуг. З метою попередження дублювання функцій такі індикативні групи, як «земельні ділянки» незалежно від призначення можуть переоцінюватися на підставі нормативної грошової оцінки землі, розрахунок якої покладено на Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 15 від 14.01.2015 р. «Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру» [20].

Слід додати, що під час розрахунку зміни справедливої вартості індикаторної групи активів державній службі статистики слід враховувати два коефіцієнти:

1. Коефіцієнт пониження вартості індикаторної групи активів під час використання за 1 рік.
2. Коефіцієнт економічної нестабільності, до складу якого будуть входити показники інфляції та показник унікальності індикаторної групи активів на ринку або монополізму ринку індикаторної групи активів.

Разом ці показники дадуть середній відсоток зміни вартості індикативної групи активів та дадуть можливість прийняти рішення щодо моніторингу справед-

ливої вартості наявних основних засобів підприємства, що можна віднести до цієї індикативної групи. Звісно, що справедлива вартість конкретного основного засобу може відрізнятися від зміни справедливої вартості індикативної групи, але такий показник, як зміна справедливої вартості індикативної групи, значно звузив би перелік об'єктів, які потребують переоцінки на підприємствах нашої держави.

Отже, під час аналізу основних засобів підприємства слід звертати увагу не тільки на показники ефективності їх використання, а ще і на те, чи реально використовуються такі інструменти бухгалтерського обліку основних засобів, як оцінка за справедливою вартістю, оскільки вони можуть суттєво вплинути на динаміку зростання або спадання показників.

Висновки. У процесі дослідження ми умовно розділили показники економічної ефективності підприємства на групи. Розрахували показники динаміки ефективності використання основних засобів

вибірки підприємств, що належать до сфери управління державного концерну «Укроборонпром», підприємств авіаційного й авіаційно-ремонтного напрямку оборонної галузі. Провели дослідження використання інструментів переоцінки основних засобів за справедливою вартістю визначених підприємств. Запропонували рекомендації для підвищення ефективності використання основних засобів на різних етапах життєвого циклу на підприємствах авіабудування й авіаремонту оборонної галузі. Вивчили особливості формування порогу суттєвості інформації. Запропонували періодичність проведення переоцінки основних засобів за справедливою вартістю. Запропонували шляхи відстеження змін справедливої вартості для проведення переоцінки активів. Перспективним для подальшого дослідження, на наш погляд, є вплив оцінки і переоцінки основних засобів за справедливою вартістю на фінансову, статистичну і податкову звітність.

Список літератури:

1. Радева О.Г. Методологічні засади управління основними засобами з метою забезпечення ефективної роботи машинобудівних підприємств / О.Г. Радева // *Агросвіт*. – 2015. – № 14. – С. 41–44. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrovit_2015_14_9.
2. Радева О.Г. Аналіз сучасного стану основних засобів промислових підприємств України та шляхи їх ефективного використання і відтворення [Електронний ресурс] / О.Г. Радева // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2014/26.pdf.
3. Танчин А.І. Ефективність використання основних засобів на підприємстві : система показників оцінки та напрямки їх підвищення / А.І. Танчин // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка» : науковий журнал. – Острог : Вид-во НУ «ОА», березень 2017. – № 4(32). – С. 77–80.
4. Кравченко М.В. Управління та облік основних засобів на підприємстві [Електронний ресурс] / М.В. Кравченко // *Економіка і Суспільство*. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/75.pdf.
5. Гуменюк М.М. Основні фактори економічної ефективності сільськогосподарських підприємств регіону [Електронний ресурс] / М.М. Гуменюк. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.2/119.pdf>.
6. Семенов А.Г. Напрями підвищення ефективності використання основних засобів підприємства / А.Г. Семенов, А.В. Єлькін // «Молодий вчений». – 2016. – № 12. – С. 877–881.
7. Городня Т.А. Обґрунтування стратегії підвищення ефективності відтворення та використання основних виробничих засобів підприємства / Т.А. Городня, М.В. Михайло // *Науковий вісник НЛТУ України*. – 2008. – Вип. 18.5. – С. 287–290.
8. Дробишева О.О. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві [Електронний ресурс] / О.О. Дробишева, С.О. Вініченко. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_076.pdf.
9. Ткаченко А.М. Особливості визначення показників ефективності використання основних засобів підприємства / А.М. Ткаченко, Т.С. Задніпряна // *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. – 2014. – Вип. 1(1). – С. 51–55. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Traeiv_2014_1\(1\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Traeiv_2014_1(1)_9).
10. Грицишен Д.О. Моделювання процесу управління основними засобами будівельних підприємств на основі показників економічного аналізу / Д.О. Грицишен, В.В. Бондарчук // *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. Серія : Економічні науки. – 2015. – № 1. – С. 305–321. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2015_1_45.
11. Ряховська А. Факторний аналіз ефективності використання основних фондів металургійного підприємства / А. Ряховська // *Економічний аналіз*. – 2013. – Т. 12(4). – С. 25–29. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2013_12\(4\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2013_12(4)_7).
12. Мартиновський В.С. Методика розрахунку економічної ефективності виробництва на підприємствах / В.С. Мартиновський, Ю.О. Сьоміна // *Економіка харчової промисловості*. – 2014. – № 3. – С. 20–22. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2014_3_6.
13. Довгалоук Н.В. Методологія визначення та методика аналізу економічної ефективності використання та відтворення основних засобів аграрного сектору економіки / Н.В. Довгалоук // *Економіка. Управління. Інновації*. – 2010. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_21.
14. Ларка М.І. Резерви підвищення ефективності використання основних засобів підприємства / М.І. Ларка, Д.О. Горжій // *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Сер. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2013. – № 22. – С. 38–43. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpitp_2013_22_8.
15. Тимченко І.Є. Питання забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання (удосконалення методології аналізу) [Текст] / Ірина Євгенівна Тимченко, Андрій Володимирович Непран, Тетяна Іванівна Чорна // *Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. :*

В.А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничополіграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. – Том 22. – № 2. – С. 165–170. – ISSN 1993–0259.

16. Слава-Продан С.С. Оцінювання ефективності використання основних засобів промислових та автотранспортних підприємств [Текст] / С.С. Слава-Продан, С.Ф. Гече // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка / редкол.: В.П. Мікловда (гол. ред.), М.І. Пітюлич, Н.М. Гапак та ін. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2011. – Спецвип. 33. Ч. 4. – С. 119–123. – Бібліогр.: с. 123 (9 назв).

17. Череп А.В. Ефективність як економічна категорія / А.В. Череп, С.М. Стрілець // Ефективна економіка. – 2013. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_26.

18. Казачков І.О. Підвищення ефективності використання ресурсів промислового підприємства / І.О. Казачков // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – Вип. 1(2). – С. 86–89. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Traeiv_2013_1\(2\)_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Traeiv_2013_1(2)_18).

19. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання Державного концерну «Укроборонпром»» від 31 серпня 2011 р. № 993 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993-2011-%D0%BF>.

20. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру» № 15 від 14.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-%D0%BF>.